نظر محمد مطمئن

۲۰۱۵/۰۵/۰۷

پګواش غونډه؛ په زور ازموينې د ډيپلوماسي بريا

مخينه

د پګواش کنفرانس په دوحه کې او ديته ورته کنفرانسونه په دې موخه جوړيږي چې د مخالفو جهتونو ترمنځ د دښمنی فاصلې کمې او خپلمنځي اختلافات او نظرونه د نورو په وړاندې ووايي.

له دې مخکې همدا ډول کنفرانس د جاپان د کيوټو ښار په دوشيشا پوهنتون کې په ۲۰۱۲ ز کال کې او له هغه وروسته ورته کانفرنس په فرانسه کې جوړ شو، مخکنيو کنفرانسونه ښه نتيجه درلودله، د طالبانو، اسلامي حزب، او افغان بېلابېلو ډلو استازو پکې ګډون کړی و، هڅه کېدله؛ طالبانو او افغان سياستوالو غوښتل چې دغه ډول کنفرانسونه دوام پيداکړي، ولي دهغه وخت افغان حکومت يې مخه ډب کړه، او په ترکمنستان کې يې د دغه ډول کنفرانسونو په لړ کې پلان شوي کنفرانس کې خپلو استازو ته د ګډون اجازه ورنه کړه، همهغه و چې د کنفرانسونو لړۍ ودريدله، او د ترکمنستان کنفرانس سبوتاژ شو.

په وروستيو وختونو کې پلان و چې په مليزيا کې کنفرانس جوړ او طالبانو هم د ګډون ژمنه کړي وه، کله چې داشرف غني په مشري نوی حکومت راغی او له امريکا سره يې امنيتي تړون لاسليک کړ، د هغه کنفرانس مخه ونيول شوه.

په کابل کې د جاپان سفارت له خوا هڅه روانه وه چې د خپلواکو افغانانو کنفرانس چې داسي کسان پکې ګډون وکړي چې د دولت او طالبانو دواړو لورو سره مشکل ونه لري، مګر د پاکستان سره د اشرف غني نږدې اړيکې او د سولې غولونکي لوبې دغه کنفرانس هم وځنډاو.

پګواش، ملګري ملتونه او طالبان

پګواش چې د امريکا او کاناډا هيوادونو ملاتړ يې له ځان سره درلود، د افغان حکومت تر تاثير لاندې يې مشرتابه رانغی، خپلو پرمختګونو ته يې ادامه ورکړه، که چيرته پګواش هم د افغان حکومت دخالت منلی وای، ممکن چې همدا کنفرانس هم په دوحه کې نه وای جوړ شوی.

دري مياشتي مخکې د روان کال په لومړی مياشت کې پګواش وتوانيدی چې د ملګرو ملتونو د لاري له طالبانو سره اړيکه ونيسي او د دغه ډول کنفرانس په اړه د طالبانو د ګډون ژمنه ترلاسه کړي.

له دې مخکې هم پګواش په دوبۍ کې په ۲۰۱۲ زکال کې ورته کنفرانس درلود، چې په هغه کنفرانس کې د ملامعتصم آغا جان ملګرو د طالبانو په نوم ګډون کړی و، نتيجه ځکه ورنه کړه چې پګواش د قطر د طالبانو سره اړيکه نه وه نيولي، همدا لامل و چې طالبانو نه غوښتل مخامخ له پګواش سره خبرې وکړي او يو ډول کيله من و، مګر د ملګرو ملتونو په وساطت سره طالبانو له پګواش اداري سره ومنله چې په کنفرانس کې به ګډون وکړي، داچې طالبان په بېلابېلو برخو کې د ملګرو ملتونو له استازو سره په اړيکه کې دي، نوځکه خو پګواش د ملګرو ملتونو رول او مرسته وغوښته.

طالبان وايي چې غواړو خپل نظريات تر نړيوالو د بېلابېلو لارو ورسو، له همدې امله دغه ډول کنفرانسونو کې د ګډون کوم ممانعت نه لرو، که په ۲۰۱۲ ز کال کې پګواش د دې پرخای چې د طالبانو په نوم نور خلک دعوت کړي د طالبانو له استازو سره په قطر کې اړيکه نيولای وای، ممکن په هغه کانفرنس کې يې هم د شرايطو په لړلو سره ګډن کړی وای.

داچې پګواش تېر ځل تېروتنه کړي وه، نو ځکه يې داځل د ملګرو ملتونو څخه په کانفرنس کې د طالبانو د ګډون مرسته غوښتي وه، همدا لامل و چې د طالبانو ډيری غوښتني د پګواش مشرانو په پام کې ونيولي.

ولي پګواش کنفرانس په قطر کې؟

دا وار داسي پتېيل شوي وه چې پګواش کنفرانس په ترکيه کې جوړ شي. د دغو دربيو لاملونو له امله دا غونډه په ترکيه کې جوړه نه شوه:

- لومړي دا چي د طالبانو د ډيری غړو نومونه لا هم د امريکا او ملګرو ملتونو په تور لېسټ کې دي.
- دوېم دا چې طالبانو غوښتل قطر ته يو ډول امتياز ورکړل شي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خير و لولـئ

• او درېيم داچي طالبانو غوښتل دغه تور چي دوی د پاکستان تر تأثير لاندي دي، لري کړي. او هغه داسي چي قطر له پاکستان سره ښې او نږدې اړيکي نه لري؛ پر عکس ترکيه له پاکستان سره نږدې اړيکي لري. د همدې تور څخه د ځان ساتلو په موخه يې دېته ترجيح ورکړه چي کنفرانس په دوحه کي جوړ شي.
طالبانو بله غوښتنه چي پګواش ومنله هغه په کنفرانس کي په ځينو نومونو باندي د طالبانو توافق و. کنفرانس ته تر ډېره داسي کسان له کابل څخه تللي وو چي عملاً يې د افغان حکومت استازيتوب نه شو کولای. معنی دا چي هلته هېچا د ګډ حکومت رسمي استازيتوب نه کاوه. بل لور ته بيا طالبانو د ملا شېر محمد عباس ستانکزي په مشری د طالبانو په استازيتوب په کنفرانس کي ګډون وکړ.
همدا ډول افغان حکومت هم وار وار وويل چي د حکومت او سولي شورا په استازېتوب هېچا ګډون نه دی کړی؛ بلکي په خپلواک ډول افغانانو په کي برخه اخيستې.
د معلومات له مخي د طالبانو دغه غوښتنه او د پګواش له خوا هوکړه د ګډ حکومت له پاره ننګونه وه. داسي راپورنه هم شته چي په لومړي ځل افغان حکومت وغوښتل چي په کنفرانس کي د ګډون له پاره چاراواکو ته اجازه ورنه کړي، او له کابل څخه هغه کسان چي په حکومت کي دنده لري او يا د سولې شورا کي دنده لري اجازه ورنه کړي؛ ولي د بېلابېلو لاملونو له مخي لکه چي مخکي مو وويل پګواش د امريکا او کاناډا او ملګرو ملتونو ملاتړ له ځان سره درلود. افغان حکومت مجبور و چي په کنفرانس کي له کابل څخه تلونکو افغانانو مخنيوی ونه کړي او خپلي اړيکي د پخواني ولسمشر په ډول له يادو ادارو او هېوادونو سره خرابې نه کړي.
يوه مهمه خبره دا هم ده چي دغه ډول نړيوال کنفرانسونه پرته د امريکا له خوښې نه جوړېږي؛ ځکه ګډ حکومت مجبور وو چي مخالفت يې ونه کړي .

دولسمشر نارضايتي او مجبوريت

ويل کيږي چي ولسمشر غني په دوحه کي د کنفرانس له جوړيدو، او هلته د افغانانو ګډون په خپلواک ډول په داسي حال کي چي د افغان حکومت په استازيتوب به چاته اجازه نه ورکول کيږي ډير په غصه کړی و، ولي د مجبوريتونو له امله يې د دغه کنفرانس مخه ونه نيوله، او ځيني راپورونه دادي چي ولسمشر غني په قطر هيواد کي د پګواش کنفرانس پر ځای په ترکيه کي د دي کنفرانس د جوړيدو پلوی و، ځيني څيرونکي په دي باور دي چي کيدای شي په راتلونکي کي د پخواني ولسمشر کرزي په څير د دغسي کنفرانسونو د جوړښت مخنيوي په بېلابېلو پلمو سره وشي.
ځيني شنونکي په دي نظر هم دي چي د ګډ حکومت په اجنډا کي ممکن د رښتوني سولي له پاره کومه تکلاره نه وي، او دغه ډول کنفرانسونه رښتوني سولي ته لاره هوارولی شي.
داسي راپورونه هم ورکول شوي چي د پګواش لومړی اجنډا او د نومونو لېست، په ډېر لوی بدلون سره د طالبانو له خوښی سره سم هغه وخت بيا ځل ترتيب شو کله چي د ملګرو ملتونو په غوښتنه طالبانو د پګواش کنفرانس کي ګډون ومنی.
دپګواش کنفرانس په لومړني لېست کي د پخواني ولسمشر کرزي د نوم سربېره د ځينو پخوانيو لوړ پوړو او ځينو اوسنيو لوړپوړو چاراواکو نومونه، دغه راز د سولي عالي شورا سرپرست عبدالحکيم مجاهد او د سولي شورا د دار لانشاء مشر معصوم ستانکزي نومونه هم موجود و.
د ګډ حکومت له خوا دا غوښتنه هم د پګواش له خوا د طالبانو په اشاره ونه منل شوه چي د دوی په استازيتوب يو نفر رسمي ګډون وکړی
پورته ټکو ته په کتو سره داسي ښکاري چي طالبانو له دغه کنفرانس څخه زياته ګټه پورته کړه او يو ډول ديپلوماتيکه بريا يې تر لاسه کړه. دغه راز دوی له دي لارې د سولي هغه کنګوسي چي ګواکي پاکستان به طالبان اړ کړي چي له افغان حکومت سره خبرو ته کېني، د دغه کانفرس له لارې رد شوې او د سولي د خبرو له پاره يې خپل شرايط هم وړاندي کړل.

د سولي اړوند د طالبانو غوښتني

د سولي د خبرو له پاره د طالبانو شرايط تر ټولو مهم يې داو چي د بهرنيانو شتون په افغانستان کي د سولي په مخ کي خند دی، دا ډول د طالبانو د مشرانو نومونه په تورلست کي، او د طالب مشرانو پر سر د جايزو اعلان هم هغه څه دي چي د سولي له پاره خند دي.
طالبانو د رښتوني سولي له پاره ږغ کړي چي داسي کسان بايد د سولي هڅې پرمخ يوسي چي پر سوله باور ولري، او پر خپل هيواد او ولس مين خلک وي، د ولس او هيواد ګټي تر هرڅه پورته وګڼي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په څير و لولئ

طالبانو داهم ویلي چي د سولې د ناسمو هڅو په لړ کې داهم ده چي د دې پرځای چي طالبانو ته مراجعه وشي له ګاونډیو هیوادونو سره د سولې د خبرو وړاندیز شوې. او همدا ناکامه تجربه ده چي هرځل سوله سبوتاژ کیږي.
طالبانو په خپلو خبرو کې د دوی له پاره د رسمي دفتر شتون هم اړین ګڼلي تر څو وکولای شي له همدې لارې له نړیوالو سره پرته له ځنډ او ځنډ څخه اړیکې ولري.
همدا ډول طالبانو د یو داسې اساسي قانون چي اسلامی اصول، ملي ګټې، د مذهب او کلتور په نظر کې نیولو سره جوړ شي یادونه کړې، او له دې سره یې جوخت د ښځو د حقونو په اړه هم خپل نظر څرګند کړي چي د اسلامي اصولو او افغاني کلتور په نظر کې نیولو سره ښځې د تعلیم، کار او فعالیت حق لري.
داهغه څه و چي طالبانو په اساني سره تر خپلو مخالفینو او د نړیوالو تر غوږونو نه شوای رسولای، ولي د پګواش کنفرانس د لارې وتوانیدل چي خپل نظریات او د سولې اړوند وړاندیزونه خپلو سیاسي مخالفینو او نړیوالو ته ورسوي.
برخه وال او بلل شوي کسان
پاکستان په ډیر جدیت سره غوښتل چي همدغه کنفرانس کې د دوی له خوا هم څوک ګډون وکړي، د رستم شاه مومند او زاید نومونه وړاندیز شوې و، له دې سره سره د اسد دراني او شجاع پاچا نومونه هم یادیدل، ولي په کنفرانس کې یې د ګډون غوښتنه ونه منل شوه.
قطر هیواد او د په ټوله کې خلیجي عرب هیوادونه اوس د یمن د جګړې پر سر له پاکستان سره فاصله نیولي ده، په قطر کې کنفرانس جوړیدل او قطر ته دغه امتیاز ورکول طالبانو به غوښتل چي نړیوالو او افغان حکومت ته ثابته کړي چي دوی هر ډول سیاسي او نظامي پریکړې په خپلواک ډول سره کوي.
د اسلامي حزب څخه داسې کسان انتخاب شوي و چي هغوی ځینو یې پخوا هم له طالبانو سره لیدلي و، په دغو نومونو کې هم له ورایه د طالبانو رول معلومیږي، غیرت بهیر د طالبانو سره په جاپان کې یوځای په میلمستیاو کې ګډون درلود، دا ډول قطب الدین هلال نږدې دوه کلونه وړاندې څو ځله په عربي هیوادونو کې له طالبانو سره مخامخ لیدنې درلودلې.
د پګواش د دوحه په کنفرانس کې د سویډن سفیر ته هم بلنه ورکول شوې وه، دا ډول د روسیې سفارت استازی هم غوښتل شوی و، د یوناما ډانیل او یو بل تن هم پکې کلیدي کسان و.
د افغانستان څخه نوموړي کنفرانس ته درې میرمنې، ملالۍ شینواري، لینا شینواري او وږمه حضرت زۍ هم غوښتل شوې وې.
کرزي ته نږدې کس او ډاکتر عبدالله ته نږدې کس هم پکې ګډون درلود، او د ولسمشر غني تره قیوم کوچی هم په کنفرانس کې ناست و.
مولوي عطاء الله لودین د ننګرهار پخوانی والی او د سولې شورا غړی او مولوي شهزاده شاهد د ولسي جرګې غړی او د سولې شورا ویاند هم په خپلواک ډول د کنفرانس ګډونوال و.
ټول ټال د پګواش کنفرانس کې ۹ تنه بهرنیانو او ۳۰ تنو افغانانو ګډون درلود.
مولوی وکیل احمد متوکل پخوانی د بهرنیو چارو وزیر او ملا عبدالسلام ضعیف په پاکستان کې د افغانستان پخوانی سفیر هم بلل شوې و، ولي ګډون یې د خپلو شخصي دلایلو له امله ونه شوای کولای .
دا ډول د شیرمحمد عباس ستانکزي په مشري د طالبانو اته کسیز پلاوي، مولوی جان محمد مدنی، مولوي سید رسول حلیم، مولوی شهاب الدین دلاور، قاري دین محمد حنیف، مولوي عبدالسلام حنیفي، محمد سهیل شاهین او حافظ عزیزالرحمن په کنفرانس کې ګډون درلود.
ضمني لاسته راوړنې، جګړه اوسوله په یو وخت کې
داهم له ډیرو کسانو سره سوال و چي طالبانو د عزم په نوم پسرلني عملیات پیل کړل، نور نو د سولې خبرې ناشونې ښکاري، او طالبان به د سولې پر ځای جګړې ته زور ورکړي، ولي د پګواش کنفرانس وښودله چي لاهم د شرایطو په لرلو سره سولې ته د طالبانو ژمنیتا شته.
د پګواش کنفرانس بله لویه لاسته راوړنه به داوي چي د کنفرانس په څنډو کې به د ځینو سیاسي ډلو تر منځ لنډ د نظر تبادله هم وشي، او داچي د لمانځه په وخت کې به دغه ګرده متخاصم جهتونه د یو امام تر شا ولاړ او لمونځ اداکوي، دا ډول به په یوه میز ناست چای او ډوډۍ به خوري، حتمي ده چي خبري به خامخا تبادله کیږي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

ولي داهم مهمه ده چې ممکن د کنفرانس په څنډو کې د طالبانو او اسلامي حزب د استازو خبرې تبادله شوې وي، دا ډول به د طالبانو خبرې له ازادو او خپلواکو افغانانو سره هم شوې وي. چې دا په ټوله کې د سولې او په هیواد کې د امن له پاره یوه ښه لاسته راوړنه ګڼلای شو
مهمه دانه ده چې د پګواش په دغه کنفرانس کې طالبانو ډیره لاسته راوړنه درلودله؟ افغان حکومت درلودله؟ یا نورو سیاسي ډلو درلودله؟ مهمه داده چې دغه ډول ناستې فاصلې کموي، او د نظرونو تبادله کیږي او په راتلونکي کې د رښتوني سولې او ژمن مذاکراتو له پاره ، دا ډول د بهرنیانو د وتلو له پاره لاره پرانیزي.

له پریکړه لیک پرته پای

د ولسمشر غني د تره قیوم کوچي له خوا د اوربند او جګړې د بندیدو غوښتنه وشوه، مګر د طالبانو له خوا دغه غوښتنه رد، او د پګواش دغه دوه ورځنی ناسته (۲ – ۳ می ۲۰۱۵) پرته د ټولو لورو له خوا د موافق پریکړه لیک په لوستلو پای ته ورسید.
دا چې دود دی د هر داسي کنفرانس په پای کې باید یو پریکړه لیک صادر شي، د پګواش کنفرانس په آخر کې هم پریکړه لیک په ۱۵ مادو کې صادر شو. په پریکړه لیک کې یوازې غوښتنې شوې، داچې د افغان حکومت له لورې د حکومت په رسمي استازیتوب کوم چا ګډون نه و کړی، او افغانانو په خپلواک ډول ګډون درلود، نو ځکه خو پریکړه لیک د غوښتنو په ډول ترتیب شوی و.
په پریکړه لیک کې غوښتنه شوې چې طالبانو د قطر دفتر پرانستل شي، تورلسټ څخه د طالب مشرانو نومونه لیرې شي، داعش په افغانستان کې د افغانانو له کلتور سره جوړ نه راځي، له ګاونډیو هیوادونو سره ښې اړیکې، د بهرنیو پوځیانو وتل له هیواد څخه، د ښځو حقوق شرعي حقونو ته درناوی، په اساسي قانون باندي پراخ بحث وشي، او دغه ډول غونډو ته په راتلونکي کې دوام ورکول شي.
د پګواش کانفراس سره د افغان ولس د سولې او امن هیلې ډیرې شوې خو ولس له ټولو لورو غواړي چې سولې ته ژمن او د سولې اړوند د شکیلو لورو غوښتنې (طالبان، اسلامي حزب افغان حکومت) ملګري ملتونه، او نړیواله ټولنه چې په سر کې یې امریکا ده په نظر کې ونیسي، دا ډول شکېل لورې د یوبل غوښتنو له پاره انعطاف وکړي، او د یوې رښتوني سولې په لور پرمختګ او بهرنیانو ته د وتلو لاره هواره شي.
افغان ولس تمه لري چې دغه ډول کنفرانسونه دوام پیداکړي او دهغو کسانو مخه ونیول شي چې د ورته کنفرانسونو په مخ کې خنډ کیږي.

پای

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ